

כ"ט תמוז תשע"ה, 16.7.2015

גיליון מס' 467

פרשת מטות מסעי

מחשבות על מסע

מאת ד"ר שולמית קיציס

עונת הקיץ תופסת רבים מאיתנו לפני יציאה לטיול או למסע. המזוודות ארוזות, הדרכונים בהישג יד, באמתחתנו כסף זר, מקומות הלינה מוזמנים, ובכל זאת איזה אי שקט מפעם בנו. מדוע? הרי כל כך חיכינו ורצינו בטיול הזה!

הוגים העוסקים ב"גיאוגרפיה הומניסטית", סברו כי בחיי האדם מושכים אותו שני סוגים של מרחב. האחד הוא "האח" - המקום הביתי, המוגן והחמים. לעומתו, ישנה הכמיהה אל "הקוסמוס". הקוסמוס הגדול והמופשט מביטא את המשיכה למרחב האינסופי, הבלתי ידוע. האח מעניקה ביטחון; הקוסמוס – הרפתקה. מצד אחד מקנן בנו הרצון להתכרבל ליד האח, להתכרבל במוכר - בני משפחה, שכנים, חפצים חומריים; מצד שני שוכן בנו הדחף להרחיב גבולות ולהעז.

וולטר בנימין תיאר זאת באמצעות שני טיפוסים - הספן והאיכר. הספן הוא ההרפתקן, המשוטט, תאב הנדודים. האיכר הוא איש המחזוריות ועונות השנה, האיש המושרש באדמתו.

אלו שני טיפוסים, אבל אצל רובנו מתקיימים שני הקטבים גם יחד ומטלטלים אותנו. זהו אולי פשר האמביוולנטיות וה"פרפרים בבטן" שלפני נסיעה. בצד הסקרנות ויצר ההרפתקנות, חוטים עבים למדי קושרים אותנו למקום: הילדים, ההרגלים, המיטה המסוימת עם הזווית המסוימת, האוכל שאנו רגילים אליו... כל המרכיבים הפעוטים, הדקדקניים, שמהם מורכבת הזהות, הולכים ונושרים ככל שאנו מתקדמים בציר הנסיעה. וככל שהדרך מתקדמת, מתגברת גם תחושת הדיסאוריינטציה. היכן אני נמצאת? היכן אני? הרגשות שלנו מבויתים כשאנו באזור המוכר, אבל מה יקרה לכוחות הנפש, לזהות, במרחב הלא-ידוע? בכל מסע טמונה סכנה מסוימת בגלל ההתפרקות מהמסגרת הברורה והמארגנת.

עם זאת, הנסיעה ושינוי המקום מסמנים אפשרות של גדילה והתפתחות דווקא מתוך המגע עם הבלתי מוכר: בעקבות המסע אולי תהיה לי יותר מזהות אחת, אגלה כמה אפשרויות קיום ולא אהיה מוגבלת אך ורק לאני הביתי והמוכר. אחשוף יכולות, התנהגויות ורגשות חדשים בעצמי.

ישנם המקומות "שלנו", הרוויים בתחושה של שייכות, שורשיות, זיכרונות וקשר. לעומתם, המקומות הזרים הם מקומות "רזים". במהלך המסע אנחנו טווים חוטים של קשר ו"ממלאים" את המקום הרזה במשמעויות, זיכרונות

ורגשות. היכולת הזו היא בגדר בריאה. זוהי יכולת יצירתית מופלאה ומעצימה, הממלאת את הלב בתחושות של יכולת, אקטיביות והתגברות.

בפרשת מסעי, המופיעה בסיומו של ספר במדבר, מובאת רשימת מסעות, המסכמת את הליכתם של בני ישראל במדבר. הרשימה פותחת בתיאור יציאת מצריים ומסתיימת בחניית בני ישראל בערבות מואב, מול יריחו, כשהם מוכנים להיכנס לארץ המובטחת.

התחנות במסע בני ישראל מנויות בפרוטרוט. מדוע? לשם מה כל האינפורמציה הטרחנית הזו?

רש"י מביא את דברי ר' תנחומא במדבר רבה: "משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיוון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות. אמר לו: כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו'". הווה אומר, אין משמעות לימודית או מעשית לרשימת המסעות, אלא הפירוט נועד לבטא את הקשר הנפשי שהתפתח ואת החוויות המשותפות שחלקו, לטוב ולמוטב, האל ועמו. המקומות אינם ציוני דרך גיאוגרפיים גרידא, אלא מקומות שמסמנים אירועים וחוויות - ניסים וכעסים, שמחות ואכזבות. ההליכה בדרך מבטאת את הגדילה של עם ישראל, את תהליך היעשותו למי שהוא. מְנִיית המקומות מאפשרת לעם ישראל את הפרספקטיבה הזו, מעין: "ראו, איזו דרך עשינו!". הקב"ה, החוזר ומונה, המדפדף באלבום התמונות, רוצה להעניק לעם ישראל את המבט הזה - ראו עד כמה התפתחתם, שבע נפלתם וקמתם, הרחבתם את גבולכם, ובייחוד - ראו את הדרך המשותפת שלנו, וכיצד תוך כדי המסעות הללו נטוו קשרים עמוקים ביני לביניכם.

ד"ר שולמית קיציס. תושבת מעלה גלבוע. עוסקת בהדרכת מורים בתרבות ישראל מטעם מכון הרטמן.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il